

Reneszánsz 2

Római uralkodók és pápák történelmi:

- **Róma, a művészetek központja:**
 - Építészet, szobrászat, festészet a pápai udvarban gyökerezik.
 - VI. Sándor pápa lakosztálya és az "Imádkozó pápa" freskója (1490-es évek vége).
- **Borgia család:**
 - Pápai politika és hatalmi harcok jellemzői.
 - Cesare Borgia hatalomvesztése a pápa halála után.
- **II. Gyula pápa (1506-tól):**
 - Cinquecento-i művészeti kezdeményezések kezdete.
 - Michelangelo, Bramante, Raffaello munkássága.
- **Bakócz Tamás (1513 után):**
 - Keresztes hadjárat szervezése, Dózsa-féle parasztlázadás kirobbanása.
 - Sírkápolna a Szent Adalbert templomban.
- **X. Leo pápa (Medici család):**
 - Lorenzo Magnifico fia.
 - Ábrázolva Ghirlandaio freskóján.
- **VII. Kelemen pápa (1520-30-as évek eleje):**
 - Medici bíboros, a kép bal szélén Raffaello portréján.
- **III. Pál pápa (Farnese család):**
 - Művészeti törekvések, Michelangelo festményei.
 - Michelangelo művészfejedelemként ismert, római állampolgárságot kap.

Firenzei Köztársaság és a Mediciék

- **Firenze:** Köztársaság, nincs uralkodó.
- **Mediciék:** Quattrocento óta a közéleti dolgok irányítói.
- **Cosimo il Vecchio:** A család nagyságának alapítója.
- **Lorenzo il Magnifico:** Cosimo unokája, jelentős politikai befolyás.
- **Pápai kapcsolatok:**
 - **Pietro:** Családfő lett volna, de Savonarola hatalomátvétele miatt menekülniük kellett.

- **Giulio (VII. Kelemen pápa):** törvénytelen fia, Alessandro, Firenzébe tér vissza, hercegi rangot kap.
- **Hercegi címek:**
 - **Lorenzo:** Hercegi rangot kap, Michelangelótól síremléket, Urbinói herceg
 - **Giuliano:** Nemours hercege
- **A Medici család kihalása:**
 - **X. Leó pápa:** Sagrestia Nuovo megrendelése a Medici mauzóleumaként.
 - **Alessandro meggyilkolása:** Firenze első hercegi trónját kapja, de rokon által meggyilkolják.
- **Medici leszármazottak:**
 - **Női ágon:** II. Henrik francia király feleségétől, négy francia királynak az anyja.
 - **Giovanni il Popolano:** Fia, Giovanni delle Bande Nere, zsoldos hadnagy, Maria Salviati rokona.
 - **Cosimo I (a fiuk):** Toszkána hercege lesz.
- **Kulturális hatás:**
 - **Firenzei Akadémia:** A manierizmus eredete.

Római San Pietro

- **Konstantinusz kora:**

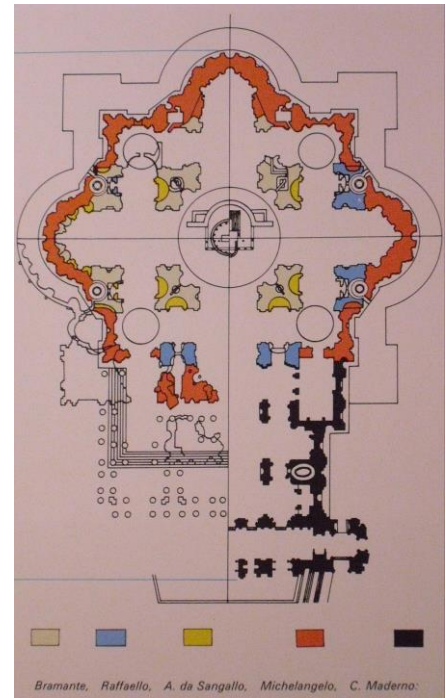
- Két rotundás, öt hajós San Pietro építése.
- Megmarad a 300-as évektől a 16. század elejéig.
- **Új építkezés (1505-től):**
 - Négy főépítész vezetésével.
 - Piros vonalak jelzik az új részeket, csak Szent Péter sírja marad meg.
- **II. Gyula pápa és Michelangelo:**
 - A nagyszabású terv kitalálói.
 - II. Gyula síremlékének gondolata.
 - Michelangelo megbízása a síremlékkel.
- **Giuliano da Sangallo:**
 - Mauzóleum ötlete a pápának, mint a Petronilla kápolna.
- **Új San Pietro székesegyház:**
 - Centrális templomként tervezve.
 - II. Gyula és Szent Péter sírja középpontban.
- **Michelangelo és Bramante:**
 - Konfliktus a tervek elkészítése körül.
 - Michelangelo márványvásárlása és a pápa kifizetlensége.
- **Bramante első tervei:**
 - Fra Giocondo esetleges közreműködése.
 - Nagy félgömb kupola opeionnal, görög kereszt alaprajzzal.
- **Pergamen alaprajz:**
 - Vasari által megőrzött, a régi San Pietro vázlataival.
 - Négy irányba tervezett kereszt szárak, befejezetlen szárnyak.
- **Építkezés Bramante alatt:**
 - Visszabontás és újraépítés.
 - Külső részek először, majd belső felé haladás.
 - Kazettás boltozatok, apszis fülke kagyló motívummal.
- **Építkezés szünetelése:**
 - II. Gyula halála után.
 - A Medici pápa kétségei az építkezés méreteivel kapcsolatban.

Bramante

- **Bramante munkái:**
 - Négyzetes pillérek és déli oldalon két falpillér építése.
 - A nagy fülkét Antonio da Sangallo foltozta ki.

- Az apszis Bramante munkájának tulajdonítása, amit később Michelangelo részben visszabontott és ráépített.
- **Bramante Milánóban és Velencében:**
 - Santa Maria Presso San Satiro szentély része.
 - Santa Maria delle Grazie szentély része.

Santa Maria delle Grazie Kolostor Temploma

- **Bramante munkája:**
 - A kék rész jelzi a Bramante előtti gótikus hosszházat.
 - Szentély rész hozzáadása egy nagy négyzet kupolával.
 - Keresztirányban apszisok, harmadik oldalon hosszabb szentély.
- **Építészeti jellemzők:**
 - Négyzeti rész magasabb, szentélyi rész alacsonyabb.
 - Boltozat: kolostorboltozat és valódi félgömb kupola csegelyekkel.
 - Kívülről rejtett félgömb kupola, lanterna a tetején.
- **Leonardo da Vinci:**
 - "Az utolsó vacsora" freskója a kolostor refektóriumában.
 - Bramante és Leonardo da Vinci kortársak Milánóban.
- **Bramante Rómában:**
 - Hivatkozás a centrális épületre, amely hosszú, meglévő épületrészhez épült.

Santa Maria Presso San Satiro és a Tempietto

- **Santa Maria Presso San Satiro:**
 - Bramante tervezte a szentély körüli részeket.
 - Illuzionisztikus térkialakítás, amely nagyobb tér látszatát kelti.

- Lapos falfülke, amely csak az illúzió miatt tűnik mélyebbnek.
- **Kupola:**
 - Alacsony, az épület tömegébe süppedt.
 - Kazettás, csegelyekkel díszített.
- **San Satiro kápolna:**
 - IX. századi vagy reneszánsz átépítésű.
 - Körformába írt négyzet alaprajz, félköríves apszisokkal.
- **Tempietto:**
 - Spanyol uralkodói pár által megrendelt, Szent Péter tiszteletére.
 - Terv szerint centrális, peripterosz szerű körépítmény.
 - Megvalósult középső kör, lépcsős alépítmény, dór oszlopok.
- **Építészeti elemek:**
 - Dór oszloprend a peripteroszban, antik világ ismeretének bemutatása.
 - Dór pilaszterek az épület falán.
 - Eredetileg félgömb kupola, később átalakítva.
- **Kulturális jelentőség:**
 - A Tempietto helyén eredetileg barlang volt, Szent Péter keresztjének helyét őrző remete lakott ott.
 - Dór oszloprend és Szent Péter tematikájának összekapcsolása domborművekkel.

Santa Maria della Pace Kolostortemplom

- **Építészeti stílus, udvar:**
 - Két szintes épület.
 - Alsó szinten kolosszeum motívum, árkádívek pillérekből nőnek ki.
 - Pillérek ion fejezetekkel, párkányt tartanak.
- **Felső szint:**
 - Pillérek között szabadonálló oszlopok.
 - Görögös vízszintes gerendázat, kompozit fejezetekkel.
- **Bramante munkássága:**
 - San Pietro tervezése.
 - Vatikáni Belvedere építésének megbízása.

A Vatikáni Belvedere

- **Általános jellemzők:**
 - Háromudvaros épületrendszer.
 - Két hosszú homlokzat, plusz egy északi.
 - Jelenleg a vatikáni múzeumok része.
- **Építési adatok:**
 - A pápa palotájához csatlakozik.
 - Kereszt szárnyak későbbi hozzáépítése.
- **Udvarok:**
 - Az alsó udvar a legmélyebb, dombba épült.
 - VIII. Ince pápa kilátó palotája a domb tetején.
 - Összeköttetés a pápai villa és a pápai palotával.
- **Épület részletei:**
 - Nagy méretű palota látszatát kelti.
 - Három szintes harmadik oldal, kétoldalas középső udvar, egyszintes felső udvar.
- **Tervezés és építkezés:**
 - Eredeti terv: hatalmas udvar a pápai lakosztály előtt.
 - Lépcsők és lépcsőtornyok a középső udvaron.
 - Rámpák és nimfeum a harmadik udvaron.
- **Későbbi változtatások:**
 - Negyedik szint hozzáadása a három szintes részhez.
 - Befalazott árkádívek a megrogyott falak miatt.
- **Bramante szerepe:**
 - Nem fejezte be a Belvederet, mások vették át más tervekkel.
- **Kulturális és történelmi jelentőség:**
 - Régi San Pietroból származó bronz toboz és bronz pávák.
 - A legfelső udvaron volt a pápai antik szobrok kiállítótere, itt található a Laokoón szoborcsoport.

Raffaello palotája

- **Elhelyezkedés:**
 - A Vatikán közelében helyezkedett el.
 - Mussolini és a pápa kibékülése után lebontották egy sugárút építése érdekében.
- **Építészeti jellemzők:**

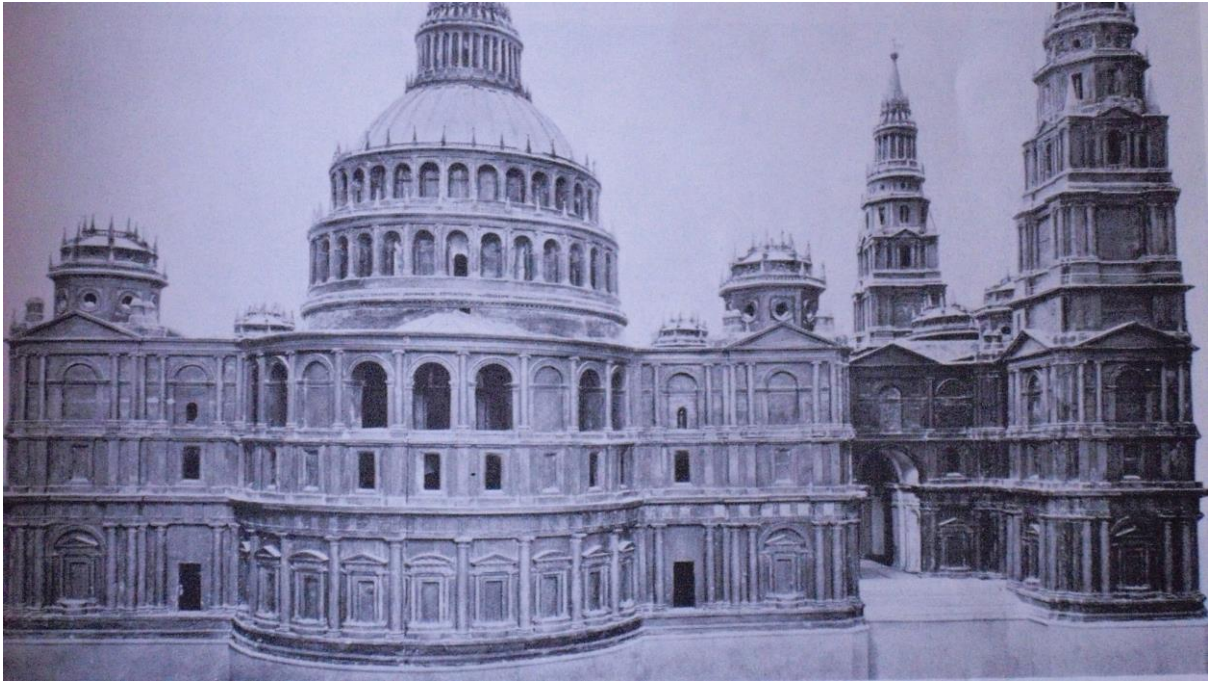
- Raffaello tervezte a homlokzatot, amely újításnak számított.
- Az alsó rész üzlethelyiségeket fogadott be, kváderköves kialakítással.
- A felette lévő plasztikus rész szabadon álló, páros, testes oszlopokkal térbelivé tett.

Leonardo da Vinci

- **Centrális terek iránti érdeklődés:**
 - Nem a megépítés, hanem az ideális terv lényege foglalkoztatta.
 - A centrális terek visszatérő motívumai rajzain.
- **Inspiráció:**
 - Brunelleschi által tervezett Santa Maria del Fiore kupolája gyakran szerepel rajzain.
- **Építészeti koncepció:**
 - Az épület fő tömege egy nagy kocka.
 - Középen kupola, keresztirányban kinyúló terek apszisokkal.
- **Bramante pergamen tervének hasonlósága:**
 - Da Vinci rajzai emlékeztetnek Bramante pergamen tervére.
 - Nyolcszög minden oldalán kupolák, de ezek inkább elméleti jellegűek.

Raffaello és a Chigi kápolna

- **Kapcsolat Bramantéval:**
 - Raffaello Bramante embere volt.
- **Chigi Kápolna:**
 - A San Pietro kisebb változataként épült meg a Chigi család számára.
 - Szögletes alapú, szabálytalan nyolcszög formájú kupolatér.
 - Sarkokon íves, többi oldalon egyenes hátfalú fülkék.
- **Építészeti díszítés:**
 - kupola belső felét geometrikus formákkal gazdagon tagolták.
 - padlótól a főpárkányig korinthuszi pilaszterek.
 - párkány felett csegely zóna, lapos fülke íves tetejével.
- **Kupola:**
 - Csak belülről látható, kívülről tető fedí.

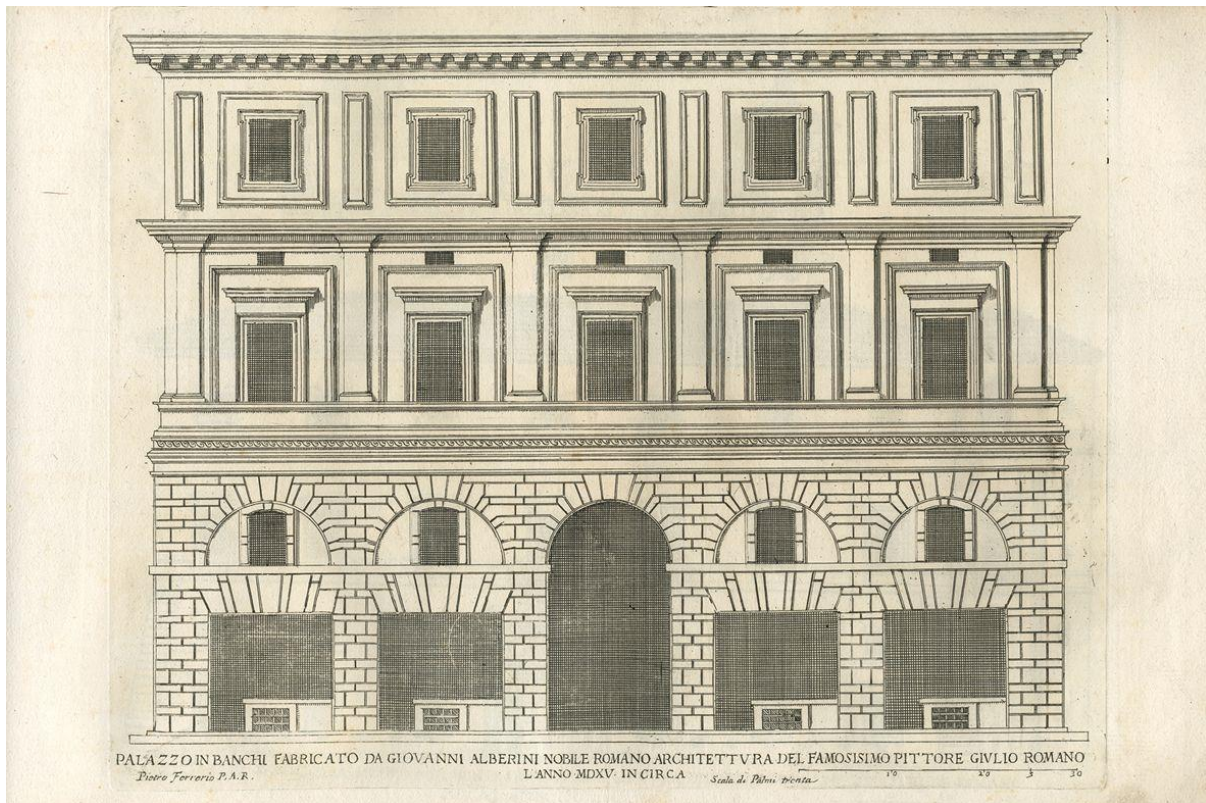
Makett

- **Készítő:** Ifjabb Antonio San Gallo, Raffaello halála után.
- **Időszak:** 1520-30-as évek, építkezés vége.
- **Jellemzők:**
 - **Költségek:** Olyan nagy, hogy három templom építhető belőle.
 - **Stílus:** Bramante féle elképzelés.
 - **Struktúra:**
 - **Alap:** Négyzetes tér.
 - **Kupola:** A tér közepén.
 - **Előcsarnok:** Hosszanti, két toronnyal.
 - **Tagolás:**
 - **Alsó sáv:** Dór oszlopos, ablakkal és szoborfülkékkel.
 - **Felső sáv:** Ión féloszlopos, colosseum motívummal.
- **Kupola és belső tér:**
 - A kupola csak belülről látható.
 - Dongaboltozat sávja körbefut az épületen.
- **Villa Madama kapcsolata:**
 - Az alsó sáv díszítése visszaköszön a Villa Madama épületén.
- **Antonio San Gallo munkája:** A makett keretein belül folytatta a terveket.
- **Michelangelo változtatásai:** Új homlokzat, a többi részt visszabontotta.

Villa Madama

- **Terv készítése:** Körülbelül 1506.
- **Struktúra:**
 - **Alaprajz:** Félköríves bejárati homlokzat.
 - **Előudvar:** Homlokzat után, kapualjjal.
 - **Kerti csarnok:** Háromosztatú, keresztboltozatos, középen kupolával.
- **Befejezetlenség:**
 - **Homlokzat:** Emelet nem épült meg, féloszlopok párkánnyal elvágva.
 - **Hátsó fal:** Eredetileg nyitott, ma óriás ajtókkal.
- **Díszítés:**
 - **Függőleges szakaszok:** Kőborítás.
 - **Boltozat és kupola:** freskók groteszk figurákkal.
- **Inspiráció:** római művészet, monumentális boltozatos terek, fürdők.
- **Római vonások:**
 - **Cinquecento építészet:** rómaiás jelleg.
 - **Falmotívumok:** római előképek hatása.
- **Domus Aurea:** Nero császár palotájának romjai, falképek.
- **Csipkézett alaprajz:** Raffaello és Bramante munkái, pergamen terv.
- **Pilaszterek:** különböző mélységű fülkék, csipkézett hatás.
- **Chigi kápolna:** hasonló megjelenés.

- **Ablakok:**
 - **Típusok:** váltakozó háromszögletes és íves aediculás ablakok.
 - **Egység:** közös szemöldökpárkány és lábazati rész.
 - **Funkció:** pántként összefogja a struktúrát.
- **Elhelyezkedés:** piano Nobile (Nemesek szintje) szintjén.
- **Felső sáv:**
 - **Dongaboltozat:** domborművekkel.
 - **Ablakok:** dongaboltozatba vágnak.
- **Kialakítás:** új és speciális, nem építészeti elemekkel, hanem füzérekkel, maszkokkal, címerpajzsokkal tagolt, festői vonást kap.

Raffaello fejlődése és munkássága

- **Kezdetek:**
 - **Műhelyek:** Először apja, majd Pietro Perugino műhelyében.
 - **Madonna sorozat:** százféle változatban, Perugino stílusában.
- **Róma:**
 - **Portréfestészet:** folytatás más hatások mellett.
 - **Michelangelo hatása:** a pápának dolgozva éri.
 - **Portrék:** pápa udvarának különböző személyiségei számára.
- **Castiglione portréja:**

- udvari irodalom kiemelkedő személyisége.
- **Mű:** "Udvari ember" című könyv szerzője.
- **Levél:** X. Leónak címezve, római emlékművek védelmében.
- **Pápai lakosztály falképei:**
 - **Michelangelo hatása:** Látható a műveken.

- **Fatáblára festett kép:**
 - **Téma:** Ezekiel látomásának részlete.
 - **Stílus:** Michelangelo kompozíciós típusa, teremtő karjait tartó mellékfigurákkal.

Pápai lakosztály

- **VI Sándor lakosztálya:** az alsó szinten, nem használta az utód.
- **Költözés:** egy szinttel feljebb, új festőkkel.
- **VI Sándor képei:** nem kívánta megőrizni.
- **Raffaello:** Bramante ajánlásával került be, a pápa koncepcióját és stílusát kedvelte.
- **Munka:** Raffaello kapta meg az egész projektet, az előző munkákat eltávolították.
- **Halálozások:** II. Gyula és Raffaello halálakor a munka nem volt kész.
- **Folytatás:** X. Leó alatt, Raffaello műhelye által.
- **Befejezés:** Az 1520-as évek elején.

A pápai lakosztály helyiségeinek és festési sorrendjének

- **Helyiségek:**
 - **Stanza del Incendio (Tűzvészek terme):** Az első helyiség, Nyugatról Kelet felé.
 - **Stanza della Segnatura:** A legfőbb szentszéki bíróság ülésterme, itt írta alá a pápa a határozatokat.

- **Stanza di Eliodoro:** A következő helyiség.
- **Sala di Costantino** (Nagy Konstantinusz terem): A sorozat utolsó helyisége.
- **Festési sorrend:**
 - **Első:** Stanza della Segnatura.
 - **Második:** Stanza di Eliodoro, II. Gyula halála idején.
 - **Harmadik:** Stanza dell'Incendio.
 - **Negyedik:** Sala di Costantino.

Stanza della Segnatura

- **Alaprajz:** Négyzetes, boltozatos terem.
- **Ablakok:**
 - **Elhelyezkedés:** Balra Belvedere udvarra, jobbra szűk udvarra néző, Sixtus kápolnára.
 - **Jelentőség:** Az ablakos falak kompozíciói kevésbé jelentősek.
- **Padló:** Márvány burkolat.
- **Lábazati sáv:**
 - **Műfajok:** márvány szobrok, bronz domborművek, fa intarziák, márvány domborművek.
- **Építészeti motívumok:** szögletekben és boltozatban.
- **Mozaik:** festés által imitált mozaik műfaj.
- **Művészeti műfajok:** csak festői eszközökkel megvalósítva.
- **Ikonográfiai program:** boltozat kifestése mutatja.
- **Raffaello szerepe:**
 - **Kezdet:** nem ő kezdte a tervezést.
 - **Középső nyolcszögű mező:** Raffaello előtt kész, nem változtatott rajta.
 - **További részek:** az előző munkákat leverették.
- **Boltozat:**
 - **Középső mező:** kék ég, amarettok, pápai címer zárókőként.
 - **Mezők:** különböző formájúak, nagy körök és ívelt szögletesek, betét mezőkkel körülvéve.
- **Festmények tartalma:**
 - **Kör alakúak:** figurális festmények, allegorikus tartalommal.
 - **Szögletesek:** bibliai tartalom.
 - **Ívelt oldalúak:** Antik mitológia, részben márvány domborművet imitálva.
- **Keretek:** Kőfaragvány hatású festés.
- **Allegorikus figurák:** Arany háttérű, mozaik hatású.

A Stanza della Segnatura négy allegorikus festménye

1. **Justicia:**

- **Ábrázolás:** kardot és mérleget tartó, ülő női figura.
- **Környezet:** amorettók veszik körül.
- **Jelentés:** a jog, törvény és igazság allegóriája.

2. **Költészet:**

- **Ábrázolás:** szárnyas női figura, babérkoszorúval a fején, kezében lant-szerű hangszer.
- **Jelentés:** A költészet, poézis és művészet allegóriája.

3. **Filozófia:**

- **Ábrázolás:** Trónoló női figura, a trónus karfáin Diana szobra, könyvet tart a kezében.
- **Jelentés:** A filozófia allegóriája.

4. **Teológia:**

- **Ábrázolás:** Trónoló női figura.
- **Jelentés:** Az egyházi tudományok megtestesítője.

Középső mezők:

• **Ábrázolások:**

- **Bibliai:** Ádám és Éva bűnbeesése, Salamon ítélete.
- **Mitológiai:** A világmindenség kék gömbje, Apollón és Marszüasz versengése.

- **Jelentés:** A nagy allegóriákhoz kapcsolódó bibliai és mitológiai témák.

Költészet egyik oldalán:

- **Ábrázolás:** Apollón figyelmeztető gesztussal, bal kezében lant, fején babérkoszorú, és egy fára kötözött, félig megnyúzott Marszüasz.
- **Jelentés:** Apollón és Marszüasz versengése, ahol Apollón a győztes.
- **A kör alakú mezők a falak címadói.**
- **Teológiai kifejtés:**
 - **Cím:** Legszentségebb oltáriszentségről folyó disputa.
 - **Központ:** Az oltáriszentség az oltárasztalon.
 - **Szereplők:** Vitatkozó és szemlélődő alakok, szentek, pápák, rendalapítók különböző korokból.
- **Alsó sáv:**
 - **Jelenet:** Szentek, pápák, rendalapítók a márvány lépcsőn.
- **Középső sáv:**
 - **Főtengely:** Szentlélek galambja.

- **Amorettók:** énekes könyvet tartanak.
- **Felső sáv:**
 - **Központi figura:** trónoló Jézus, sebeit mutatja Keresztelő Szent János és Mária között.
 - **Díszítés:**
 - **Körülöttük:** az Utolsó ítélet elrendezésében szentek, rendalapítók és pápák.
 - **Példák:** Dávid és Mózes megjelenése.
- **Légfelső sáv:**
 - **Háttér:** antikizáló kagylódíszes motívum.
 - **Angyalok:** felhősáv formáiból rajzolódnak ki.
 - **Központ:** áldó mozdulatban az Atya, szögletes glóriával.
- **Kompozíciós illúzió:**
 - **Hatás:** íves, félgömb boltozatos fülke, mint egy apszis.
- **Fontosság:** a teológia kiemelt jelentősége.

Ezzel a fallal szemben az Athéni iskola freskó

- **Cím:** Az athéni iskola (eredetileg A filozófia lehetett a neve).
- **Megjelenés:** 17. századi francia könyvben szerepelt először ezen a néven.
- **Előtér:** márványlépcsőkkel.
- **Felső rész:** építészeti háttérrel, szoborfülkékkel.
- **Térrétegek:** különböző mélységű terek ábrázolása.
- **Leghátsó tér:** az ég, a San Pietro négyezeti terére emlékeztető tér.
- **Figurák jelentős része:** antik filozófusok, különböző korokból és időkből.
- **Fókuszpont:** két központi figura, körülöttük gyülekeznek a tanítványok.
- **Csoportok:** a központi figurától távolabb különálló kis csoportok.
- **Platón és Arisztotelész:**
 - **Platón:** Piros ruhás, az égre mutat, kezében a "Timaios" könyv.
 - **Arisztotelész:** Kék ruhás, a földre mutat, kezében az "Etika".
 - **Vita:** A két filozófus a világnézetek közös nevezőre hozását vitatja meg.
- **Szókratész:**
 - **Ábrázolás:** Zöld ruhában, Platón oldalán.
 - **Jelentés:** A szókratikus módszer és az erkölcsi filozófia képviselője.
- **Alexandriai Hüpatia:**
 - **Feltételezés:** Női filozófus lehet, azonban azonosítása bizonytalan.
- **Arkibiadész és Diogenész:**
 - **Jelenlét:** a freskón látható filozófusok között.
- **Korabeli festők:**
 - **Elhelyezkedés:** a kép jobb szélén.

- **Személyek:** Szodoma és Raffaello, baráti kapcsolatukra utalva.
- **Kriptoportrék:**
 - **Feltételezés:** A filozófusok korabeli emberek mintájára készültek.
 - **Példák:** Szókratész Leonardo da Vinci, Michelangelo Platón (vagy a könyöklő figura) lehet.
- **Ikonográfiai típusok:**
 - **Platón:** Szent Pálra emlékeztető ábrázolás.
 - **Szókratész:** Szent Péter ikonográfiai típusa.
- **Jelentésrétegek:**
 - **Antik filozófia és kereszténység:** az antik tanítások és a keresztény gyökerek összekapcsolása.
 - **Filozófiai értékek:** a teológia mellett más filozófiai tanítások is megjelennek.

A Parnasszosz hegy freskó a költészet allegóriájának kontextusában

- **Helyszín:** Parnasszosz hegy, (ablak fölé komponálva.)
- **Központi figura:** Apollón isten, babérliigetben ül, hangszeren játszik, égre emelt tekintettel.
- **Jelkép:** Babérkoszorú Apollón fején, a költészet és a dicsőség szimbóluma.
- **Kilenc múzsa:** Kilenc női alak ábrázolja, a művészetek és tudományok inspirálói.
- **Ikonok és költők:** A hegy két oldalán különböző korokból és helyekről származó költők.
- **Homérosz:** Égre emeli tekintetét, a görög eposzok atyja.
- **Dante:** Babérkoszorúval, a "Divina Commedia" szerzője.
- **Sapphó:** Női alak, irattekercs a kezében, valószínűleg egy kortárs költő vagy író.

A "Stanza della Segnatura" negyedik oldala:

- **Ablak:**
 - Justitia alatti, a Sixtus kápolna felé néző oldalon található
 - Az ablakbélleten kétágú tölgyfa, II. Gyula pápa családjának címere.
- **Építészeti homlokzat:** Párkánnyal, melyen három női alak, az erények allegorikus ábrázolásai ülnek, körülöttük amorettók.
- **Erények:**
 - **Erő:** Egy fát kitépő alak, tölgyfát tép ki, jelképezve az erőt és a pápa korában az erények virágzását.

- **Mértékletesség:** egy amorettóval játszadozik, a mértékletesség erényét szimbolizálva.
- **Okosság:** egy tükörben nézi magát, ruhájának mellésze egy gorgó fejet ábrázol, Athéna istennő attribútuma, az okosság erényét jelképezve.

Ezek az erények azt sugallják, hogy a jog és igazságosság érvényesüléséhez szükség van az erőre, okosságra és mértékletességre.

Stanza d'Eliodoro

- **Boltozat:**
 - **Rendszer:** egyszerűbb, mint az előbbiben
 - **Kompozíciók:** négy nagy Ószövetségi jelenet, bonyolult architektúra nélkül.
 - **Képek:** ponyvaként felfüggesztett festmények a boltozat bordáira.
 - **Címer:** Minden bordán kettős ágú tölgyfa (della Rovere család címere).
- **Ószövetségi jelenetek:**
 - **Izsák feláldozása:** az angyal menti meg Izsákot, aki az oltáron görnyed.
 - **Noé és a bárka:** a második jelenet.
 - **Jákob lajtorjája:** álmában látott létra, melyen az angyalok közlekednek.
 - **Atyaisten és Mózes:** a csipkebokor előtt.
- **Heliodoros kiűzetése:**
 - **Történet:** Heliodoros rátör a Jeruzsálemi templomra, de égi lovas űzi el.
 - **Helyszín:** szabad égre néző kilátással rendelkező templom (Jeruzsálemi templom).
 - **Jelenet:** imádkozó alakok az előtérben, égi lovas érkezik a földre.
 - **Győzelem:** a jobb alsó sarokban az ellenség legyőzése.
 - **II. Gyula pápa:** a trónuson ülve nézi a jelenetet, körülötte gesztikuláló alakok.

A Bolsenai mise a Sixtus kápolnai falon:

- **Kompozíció:** az ablakfülkét is magába foglalja, ahol a kétágú tölgyfa, II. Gyula pápa családjának címere látható.
- **Oltár:** Az ablak fölé megfestett oltárhoz vezető lépcsők az ablak két oldalán.

- **Figurák:**
 - **Bal oldal:** tanúk.
 - **Jobb oldal:** pápai udvar bíborosai, főpapjai és katonái, II. Gyula pápa kíséretében.
- **Pápa:** széken ülve imádkozik az oltárnál.
- **Csoda:** a háttérben szabad eget látni, a szentélyrekesztőre kíváncsiskodók másznak fel.
- **Történet:** a 13. századi bolsenai csoda ábrázolása, ahol egy cseh pap kétségbe vonja Jézus jelenlétét az ostyában, amely vérezni kezdett a misén.

A Belvedere udvarának oldalán található freskó és a Szent Péter láncai jelentősége:

- **Ellenfényes kép:** a nagyméretű ablak hátrányát a művész előnyére fordította, létrehozva egy drámai kompozíciót.
- **Szent Péter:** a rácsos ablak mögött megkötözve, láncokkal, melyeket páncélos katonák tartanak.
- **Angyal:** Szent Péter mögött, éppen kiszabadítja őt a börtönből.
- **Helyszín:** a történet Rómában játszódik, a börtön a mai napig fennáll.
- **Kompozíció inspirációja:** A láncok miatt feltételezhetően a pápa ötlete volt.
- **San Pietro in Vincoli templom:**
 - **Szent Péter láncai:** A templom legfontosabb ereklyéi, melyeket a főoltár előtt őriznek.
 - **II. Gyula síremléke:** A templomban található, ami a pápa bíboros temploma volt.

A Nagy Szent Leó és Attila találkozása freskó is itt található

- **Attila:** Szürke lovon ül, mögötte a hun hadsereg.
- **Kompozíció:** Ágaskodó lovakkal, szélfúttá zászlókkal, zűrzavarral.
- **Megjelenő szentek:** Szent Péter és Szent Pál, kezükben kard és kulcs.
- **Hadsereg reakciója:** A hun hadsereg és Attila megriad a szentek láttán.
- **Pápa:** Fehér lovon ül, tiarával, áldásra emelt kézzel, apostoli kereszttel.
- **Bíborosok:** Két bíboros is látható a jelenetben.
- **Háttér:** Róma romjai, a Palatinus arkádívei és a Colosseum.
- **Tüzek:** A hunok már pusztítottak, de Rómát még nem foglalták el.
- **Ábrázolás:** Nagy Szent Leót X. Leo pápa alakjára mintázták, nem II. Gyula volt a megrendelő.

- **Érdekesség:** Az egyik bíboros arca hasonlít a pápáéra. Amikor Raffaello festette a kompozíciót, Giovanni Medici (későbbi X. Leo) volt bíboros, de II. Gyula halála után, amikor a festmény elkészült, már X. Leo volt az új pápa.

Ezeknek a jeleneteknek a politikai aktualitása egyértelmű volt abban a korban.

- **Szent Péter megszabadítása:** A pápaság és Szent Péter birodalmának megmentését jelképezi, amely a pápaság védelmező szerepét hangsúlyozza Itáliában.
- **X. Leo és Attila találkozása**
- **Bolsenai mise:** Az egyháztörténeti vonatkozásokkal bír, különösen a reformáció kezdetére utal, amikor az egyház egységének megőrzése és az eretnesség elleni küzdelem kiemelt fontosságúvá vált.
- **Heliodorus kiűzetése:** Az egyház egységének megőrzését és az eretnekekkel szembeni fellépést szimbolizálja.

A harmadik szoba a Stanza dell'Incendio. X. Leo szobájának is nevezik mert a jelenetek hozzá kötődnek. A névadó freskó tűzvészt ábrázol. A **Borgo** városnegyedben volt egy pusztító tűzvész, itt ez van megfestve.

- **Aeneász motívum:** Az alak, aki az apját menti ki a lángok közül, Aeneász történetére utal, aki hősiessé viselkedett az ősi Trója ostromakor.
- **Imádkozó nők és vízhordók:** A tűzvész elmúlásáért fohászkodnak, ami a közösség összefogását és a vészhelyzetekben mutatott emberi erényeket szimbolizálja.
- **Pápai áldás:** Az emberek a Vatikánba mennek, hogy pápai áldást kérjenek, ami X. Leo pápa közvetlen beavatkozását és a pápai hatalom védelmező szerepét jelképezi.
- **X. Leo pápa:** Az erkélyen ábrázolt pápa jelenléte a tűz csillapodását idézi elő, ami a pápai beavatkozás és a hit erejének megjelenítése.
- **Raffaello munkája:** A terem többi kompozícióját csak részben festette Raffaello, a műhelye befejezte a munkát.
- **Díszítő elemek:** A freskó alatti sávban hermapillérek és bronz szobrok láthatók, amelyek a reneszánsz kor művészetének gazdagságát és sokszínűségét mutatják be.

Ostiai csata

- **Fő esemény:** Leo pápa elé vezetik a foglyokat.

- közben kegyetlenül lemészárolják.
- **Háttér:** A város és az egymásnak rontó hajók láthatók, amelyek az Ostiai csata heves küzdelmeit ábrázolják.

A következő jelenet egy koronázás

- **Helyszín:** A régi római San Pietro bazilika.
- **Főszereplő:** Leó pápa, aki előtt Nagy Károly térdel.
- **Esemény:** Nagy Károly koronázása, ami 800-ban történt.
- **Kincseket hozó figurák:** A bal oldali előtérben láthatóak, gazdagságot és adományokat szimbolizálva.
- **Főpapok:** A pápa bal oldalán sorban elrendezve, a hivatalos egyházi hierarchiát ábrázolva.
- **Művészi ellentmondás:** Raffaello mozgalmas kincshozó alakjai és a főpapok statikus ábrázolása közötti különbség, ami arra utalhat, hogy a jelenetet már Raffaello műhelye festette meg.
- **Ablakbéllet:** a Medici család gombócos címere látható, ami a megbízó, X. Leó pápa családjának hatalmát és befolyását jelképezi.

Giuliano da Sangallo

- Mediciek firenzei építésze
- A Medici pápaság idején Rómában dolgozik

Prato, Santa Maria delle Carceri templom

- Centrális tér és keresztszárak
- Bordás kupola, szürke pietra serena, opeion (Brunelleschi stílusa)

Santo Spirito

- Nyolcszögű sekrestye és kápolna
- Kupola, anyagok, színek Brunelleschi hatását tükrözik

Antonio da Sangallo

Ifjabb Antonio da Sangallo

- San Pietro: pénzhiány miatt csak makett készült
- Michelangelo bírálata: túl elaprózott a tagolás

Palazzo Farnese:

- **Építkezés kezdete:** 1510-es évek, később folytatva.
- **Farnese:** kezdetben bíboros, majd pápa.
- **Tervezők:** alaprajz - Sangallo; befejezés - Michelangelo.
- **Elhelyezkedés:** utcák által határolva.
- **Kapucsarnok:** háromhajós, toszkán oszlopok, kazettázott dongaboltozat.
- **Udvar:** kiskapu a kerti terembe vezet.
- **Épület:** háromszintes; alul nyitott árkádok; első emelet eredetileg nyitott, második zárt.
- **Első emelet:** eredetileg nyitott fal, Michelangelo lezárja.
- **Belső homlokzat:** Árkádívek alul.
- **Külső homlokzat:** Hosszú, tömör szerkezet; kiemelt kapu erkéllyel; három címer a nyílás felett.
- **Ablakok:** Íves, manierista stílusban, gerendázatba illeszkedő.
- **Burkolat:** téglával, mintás, felfelé haladva eltűnik; félbehagyott hatás.
- **Kerti terem homlokzata:** Michelangelo; pilaszteres rátét architektúra; árkádívek ismétlése felső szinten.
- **Híd:** Via Giulia felett, Tiberiszen átívelő, nem valósult meg.

Peruzzi Baldassare

Palazzo Massimo alle Colonne:

- **Helyszín:** Róma.
- **Építész:** Baldassare Peruzzi.
- **Történet:** Róma felszabadulása után újjáépítésre kerül sor.
- **Telek:** Szűk és hosszú, ívelt utcafront.
- **Jellemzők:**
 - **Nympheum**
 - **Udvar:** központi hely.
 - **Körüljáró**
- **Díszlépcső:** egyeneskarú, az emeleti díszterembe vezet.
- **Homlokzat:**
 - **Ívelés:** az utcafront ívelődik.
 - **Előcsarnok:** nyitott, toszkán oszlopokkal.
 - **Oszlop ritmus:** tág-szűk, árkádív ritmusban.
- **Kapucsarnok:** Antik művészet formáinak tanulmányozása tükröződik.
- **Udvar:** Két folyosó szakasz, nympheummal.

Villa Farnesina:

- **Helyszín:** Montorio.
- **Festő:** Raffaello.
- **Alaprajz:** Barokk előfutára; előrenyúló épületszárnyak, előudvar közrefogása.
- **Kerti csarnok:** Öt nyílás, eredetileg nyitott, később zárt.
- **Homlokzat:**
 - **Bejárat felőli:** két szintes, lapos, toszkán pilaszterekkel.
 - **Díszítés:** amorettók, kandelláberek, füzérek.
 - **Ablakok:** keretelés kiemelkedik.
- **Freskók:** külső falakon, elpusztultak.
- **Belső díszítés:** Gazdag; mitológiai ábrázolások a boltozaton.
- **Sala delle Colonne:** Oszlopok terme, Peruzzi festményei, illuzionisztikus megoldások.
- **Eredeti tulajdonos:** Chigi család.
- **Későbbi tulajdonos:** Farnese család.

Michelangelo és a San Pietro:

- **Terv átvétele:** Elaprózott terv elvetése, centrális, mauzóleum szerű épület megőrzése.
- **Metszet:** Francia művész által készített, Michelangelo terveit felhasználva.
- **Tervek jellemzői:**
 - **Szintek:** egy szint tervezve.
 - **Pilaszterek:** Óriás korinthuszi, változó szélességű felületek között.
 - **Attika:** Szoborfülkékkel és ablakokkal, dongaboltozatba vágó ablakok.
- **Kupola:**
 - **Alap:** magas kupola dob, aedikulás ablakokkal.
 - **Felület:** Bordás, lanternát ablakok veszik körül.
 - **Rendszer:** Öt kupolás.
- **1569-es metszet:**
 - **Látható elemek:** előcsarnok, keresztkarok, kupolatér.
 - **Dongaboltozat:** kazettás.
 - **Pilaszter ritmus:** óriás korinthuszi, diadalív ritmusban.
- **Kupolatér:** csegelyzóna zárja, belülről kettős pilaszterek.
- **Kupola díszítése:** félgömb, architektikus elemekkel szeletelt felület.
- **Makett:** Michelangelo által készített, konzol szerű támívformák.

- **Változások:** Íves és háromszögletű boltívek, óriás korinthuszi pilaszterek megmaradnak.
- **Főbejárati oldal:** Előcsarnok toronypárral.
- **Kupola szerepe:** kompozíció és tömeg fő pontja, Szent Péter térről látható.

Firenzei San Lorenzo templom homlokzat terve:

- **Megbízó:** Cosimo de' Medici (Cosinoi Vecchio).
- **Eredeti építész:** Filippo Brunelleschi.
- **Homlokzat tervezője:** Michelangelo, 1510-es években.
- **Anyaghasználat:** Carrarai márvány oszloptörzsek.
- **Tervek:** Elkészültek, de nem valósultak meg.
- **Stílus:** római cinquecento, manierizmus előfutára.
- **Michelangelo további tervei:**
 - **Sagrestia Nuova:** északi párja a Sagrestia Vecchiának.
 - **Bibliotheca Laurenziana:** Könyvtár előtte magas, szögletes tömb: előcsarnok
- **Bibliotheca Laurenziana lépcsőház:**
 - **Lépcső:** Háromkarú, későbbi építés, eltérések Michelangelo tervétől.
 - **Kialakítás:** középső kar az olvasóteremhez vezet, oldalsó karok központi pihenőnél csatlakoznak.
 - **Korlátok:** báboskorlát a középsőn, lépcsőzetes a szélsőkön.
 - **Lépcsőfokok:** kihalmozódó, domborodó, volutás csigázódásokkal.
- **Falfülkék:** Kettős oszlopok, szoborfülke vagy vakablak között.
- **Oszlopok:** mintha a falból előbányászottak lennének, Michelangelo szobrászati megközelítése.
- **Felületi játék:** falmélységből előhozott formák, drámai hatások.
- **Manierizmus:** Antik formavilág önkényes, bravúros használata, mehökkentés céljából.
- **Faltagolás:** előcsarnokban és olvasóteremben is jelen van.
- **Stílusidézlet:** Cinquecento színvilág és anyaghasználat, quattrocento hatások (Brunelleschi és Raffaello művészetének idézése).

Sagrestia Nuova:

- **Anyaghasználat:** síremlékek fehér carrarai márványból.
- **Szobrászati törekvések:** a terem belső szobrászati elemein van a hangsúly.

- **Építészet és szobrászat:** összefonódás, Michelangelo saját munkáinak beillesztése a meglévő struktúrába.
- **Michelangelo munkája:** 1519-ben kapja meg az épületet, és összehangolja a teret saját stílusával.

Santa Maria degli Angeli és a Római Capitolium tervei:

- **Santa Maria degli Angeli:**
 - **Eredeti funkció:** Ókori római therme (fürdő).
 - **Michelangelo munkája:** templommá rekonstruálás, eredeti formák felhasználása.
 - **Kupolák:** Központi tér felett.
 - **Oszlopos tagolás:** Oldalfalakon.
- **Római Campidoglio:**
 - **Tabularium:** Új városháza alapja, Michelangelo tervezi a homlokzatot.
 - **Paloták:** Szenátori és konzervátori, Michelangelo által hozzáadva.
 - **Megközelítés:** megfordított irány, középkori városközpont felől.
 - **Lépcsősor:** lovak által is járható. Szobrokkal díszített mellvéd.
 - **Tér kialakítása:** Lesüllyesztett középső rész, ovális, domborodó középpel.
 - **Díszítés:** 12 ágú római csillag, közepén Marcus Aurelius bronz lovasszobra.
 - **Paloták tengelye:** trapéz alakú, nem merőleges a városházára.
 - **Homlokzattagolás:** Óriás korinthoszi pilaszterek, gerendázat, kagyló motívumos ablakok.
 - **Falfelület:** Téglás kialakítás.
- **Bejárat:**
 - **Lépcső:** Kétkarú, rámpa szerűen felfezető.
 - **Szökőkút:** A lépcsők között.
 - **Stílus:** Bramante Belvedere kialakítására emlékeztet.

Porta Pia:

- **Jellemző stílus:** Antikos formák.
- **Alsó kapu keretelése:** antik formák bravúros, bizarr megjelenése.
- **Timpanon:** csigásodásban végződő elemek, füzér motívummal.
- **Ablak:** háromrészes párkány helyett félköríves, római termákhhoz hasonló ablak, szemöldök követ közepén.
- **Fejzet:** Kétoldalt építészeti formák.
- **Felületek játéka:** lépcsőződés, pilaszter falsíkba simulása.

- **Felső kialakítás:** hagyományos.

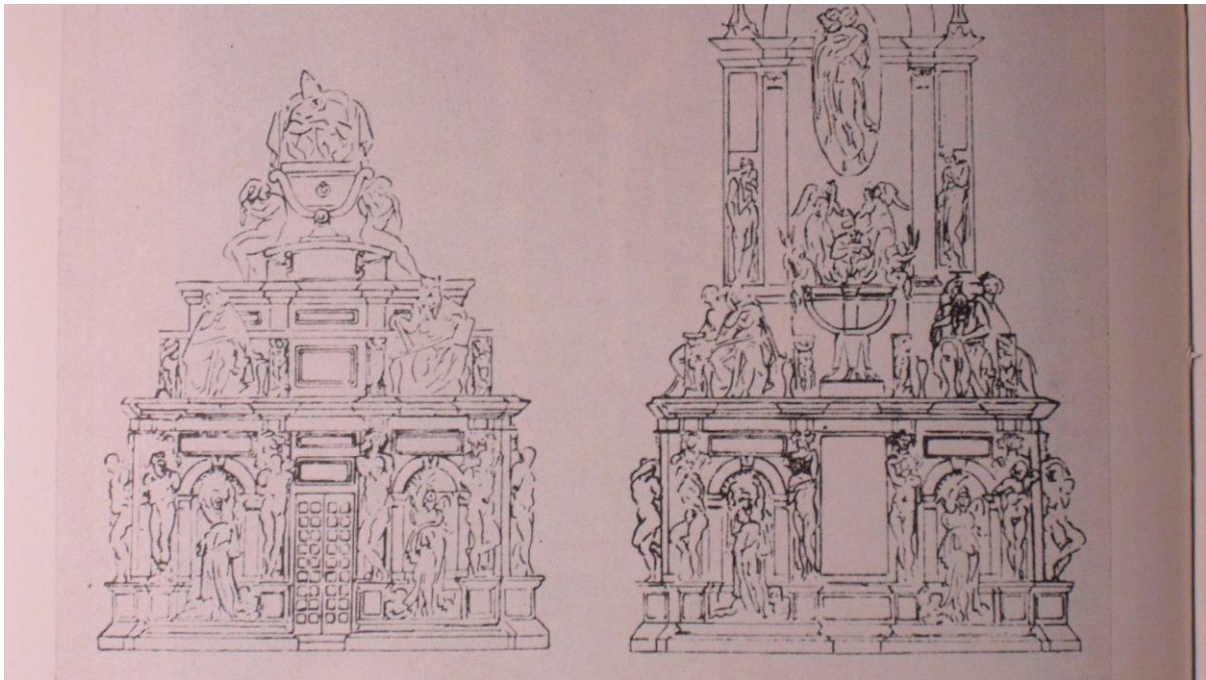

Sagrestia Nuova belső tere:

- **Megrendelő:** X. Leo pápa, 1510-es évek.
- **Kommunikáció:** Michelangelo és a későbbi VII. Kelemen pápa közötti levelezés.
- **Művészeti szabadság:** Michelangelo szabad kezet kap.
- **Eredeti terv:** központi, körbejárható közös síremlék.
- **Terv elvetése:** lehetséges II. Gyula síremlékének hatása.
- **Fali síremlék:** firenzei hagyomány, Donatello után.
- **Falfelületek:** fehér carrarai márvány, szürke (Serena Piétával).
- **Freskók:** Lehetőség a felső részeken, alárajzok léteznek, de kezdeményezője kérdéses.

- **Michelangelo újításai:** megszokott építészeti elemek újfajta felhasználása.
- **Korinthoszi pilaszterek:** szögletekben keskeny, középen ívben záródó falfelületek.
- **Diadalívek:** A pilaszterek a kápolna diadalíveivel korrespondálnak.
- **Eredeti rendelés:** Négy síremlék tervezése.
- **Síremlékek:**
 - **Lorenzo il Magnifico és Szép Giuliano:** Közös síremlék.
 - **Lorenzo herceg (Urbino hercege):** Külön síremlék.
 - **Giuliano herceg:** Külön síremlék.
- **Falfülkék:** Nyugati, keleti és déli falon.
- **Síremlékek:**
 - **Nyugati fal:** Lorenzo urbinói herceg síremléke.
 - **Keleti fal:** Giuliano síremléke.
 - **Déli fal:** közös sír tervezve, nem készült el.
- **Oltárral szembeni oldal:** Üres fülke, három szobor: Madonna gyermekkel (Medici Madonna), Szent Kozma és Damján szobrai.
- **Anyaghasználat:** carrarai fehér márvány.
- **Építészeti elemek:** fülkék és szentély ívei második szintre emelkednek, ablakok-vakablakok, csegelyzóna, félgömb kupola.
- **Illúziókeltés:** szarkövek trapéz formában, magasabbnak tűnő ablaknyílások.
- **Térhatás:** magasabb, mélyebb tér látszata, kripta tér benyomása.
- **Síremlékek időbeli különbsége:** építkezés megszakadása, Michelangelo más munkái miatt.
- **Síremlékek felépítése:** Három sáv, alsó sávban íves fedeles szarkofág, fekvő alakok a szarkofágon, ülő figurák a középső fülkében.
- **Térillúziók:** Szürke kő rács, térillúziók keltése, rács motívum a Sagrestia Vecchiában is.
- **Napszak figurák:** Giuliano sírján Nappal és Éjszaka, Lorenzo sírján Hajnal és Alkony.
- **Halál ábrázolása:** halál jelenléte, körforgás, a másik világba való eltávozás szimbóluma.
- **Ikonográfia:** neoplatonizmus, Platón tanai és a keresztény tanítás összekapcsolása, az ideálok szemlélete.

II. Gyula síremléke:

- **Elhelyezési tervek:**
 - Eredetileg a San Pietro kupolás terébe, Szent Péter sírja fölé tervezve.
 - Később a San Pietro in Vincoli templomba került.
- **Michelangelo és II. Gyula:**
 - 1506: Michelangelo megsértődik a kifizetetlen márványok miatt, Firenzébe távozik.
 - Bolognában kibékül a pápával.
 - Feladat: pápa bronz ülő szobrának megalkotása, amit később a franciák beolvasztanak.
- **Művészeti munkák:**
 - Sixtus-kápolna kifestése (1508).
 - Síremlék tervezése a pápa halála (1512) után, véglegesítés az 1540-es évekig húzódik.
- **Síremlék leírása:**
 - **Alsó rész:** Szögletes tömb bronzkapuval, négy oldalán homlokzatszerű kiképzés.
 - **Fülkék:** Kapu két oldalán 2-2 fülke Victoria figurákkal.
 - **Rabszolga figurák:** magas talapzaton, mögöttük hermapillérre emlékeztető építészeti elemekkel.
 - **Középső rész:** Ülő figurák, köztük Szent Pál, építészeti elemek nélkül.

- **Felső rész:** Sarkofág Föld és Ég figurákkal, a pápa lelkének befogadását és elhagyását szimbolizálva.
- **Változások és helyszín:**
 - A síremlék végül a Láncos Szent Péter templomban kerül felállításra.
 - Az alsó rész sok elemet örököl az eredeti tervtől.
 - Mózes és Szent Pál helyett más figurák kerülnek mellé.
- **Mózes szobra:**
 - Mózes terve 1505-ben kész.
 - Jobb karja alatt a törvénytáblák, védelmező tekintettel.
- **Neoplatonista program:**
 - A síremlék a lélek testbe zártságát és a halál általi kiszabadulást jeleníti meg.
 - A rabszolga figurák és hermapillérek a lelki fogvatartottságot szimbolizálják.
- **Michelangelo vallási fordulata:**
 - A művész a szigorú, megújuló kereszténység felé fordul.
 - A síremlék az Új- és Ószövetséget, valamint a lélek üdvözülését szimbolizálja.

Dávid szobor:

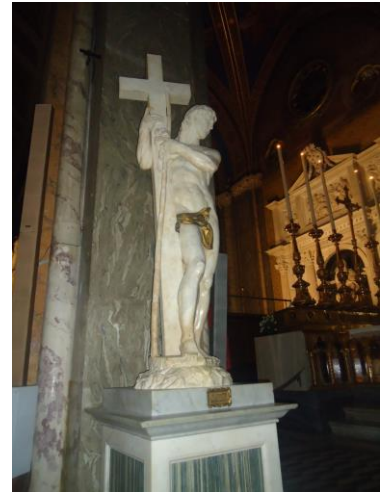
- **Karrierindító mű:** Michelangelo Dávid szobra jelentős lökést adott szobrászati karrierjének.
- **Készítés helye és ideje:** A Medici család udvarában található Bertoldo di Giovanni vezette szobrászati iskolában tanult, és ezt követően készítette el a szobrot.
- **Ábrázolás:** A szobor a bibliai Dávid királyt ábrázolja, amint éppen legyőzte Góliátot. A firenzeiek számára Dávid a város öntudatának és függetlenségének szimbóluma lett.

Pieta szobor:

- **Ábrázolás:** Mária ölében a halott Jézus.
- **Megrendelő:** Francia bíboros a saját síremlékére, Petronilla kápolnában.

Meztelen Krisztus:

- **Elhelyezés:** Santa Maria Sopra Minerva templom diadalíve előtt.
- **Jellemzők:** Kontraposztban, kereszttel és lándzsával; az arany ágyékkötő későbbi hozzáadás.
- **Michelangelo véleménye:** Kevésbé sikerült alkotásnak tartja.

Részeg Bacchus:

- **Elhelyezés:** Firenze.
- **Jellemzők:** kontraposztban, pániszkossal és borral; puha, lágy testfelépítés.

Benvenuto Cellini:

- **Foglalkozás:** eredetileg ötvös.
- **Életrajz:** megírta saját életrajzát

Perseusz bronz szobor:

- **Ábrázolás:** Perszeusz Medúza lefejezett fejét tartja bal kezében.
- **Jellemzők:** kontraposztban áll, lábai alatt Medúza teste, talapzaton Perseusz életéről szóló domborművek.
- **Kiegészítők:** meztelen, testén pánt, fején Hermész szárnyas sisakja, lábán szárnyas cipők.
- **Párja:** Giovanni di Bologna szobra.

Szabini nő elrablása:

- **Történet:** A szabin törzs nőinek elrablása utódok nevelése céljából.
- **Kompozíció:** Az álló római férfi a nőt rabolja, lábai között az elrablott nő apja.
- **Stílus:** Csavart kompozíció, figura serpentinata, manierista szobrászat jellemzője.

Neptun kút, Firenze:

- **Jellemzők:** Megnyúlt figurák, a testarányok eltúlzása, manierizmusra jellemző.

Ammanato Ammanati:

- **Mű:** Michelangelo tanítványa által készített, kevésbé sikeres szobor.
- **Elhelyezés:** A főtéri másolat Dávid mellett.
- **Kapcsolódó mű:** Herkules és Cacus szobra (Baccio Bandinelli által készített), Michelangelo Dávidjának párjaként.

Neptunusz kút:

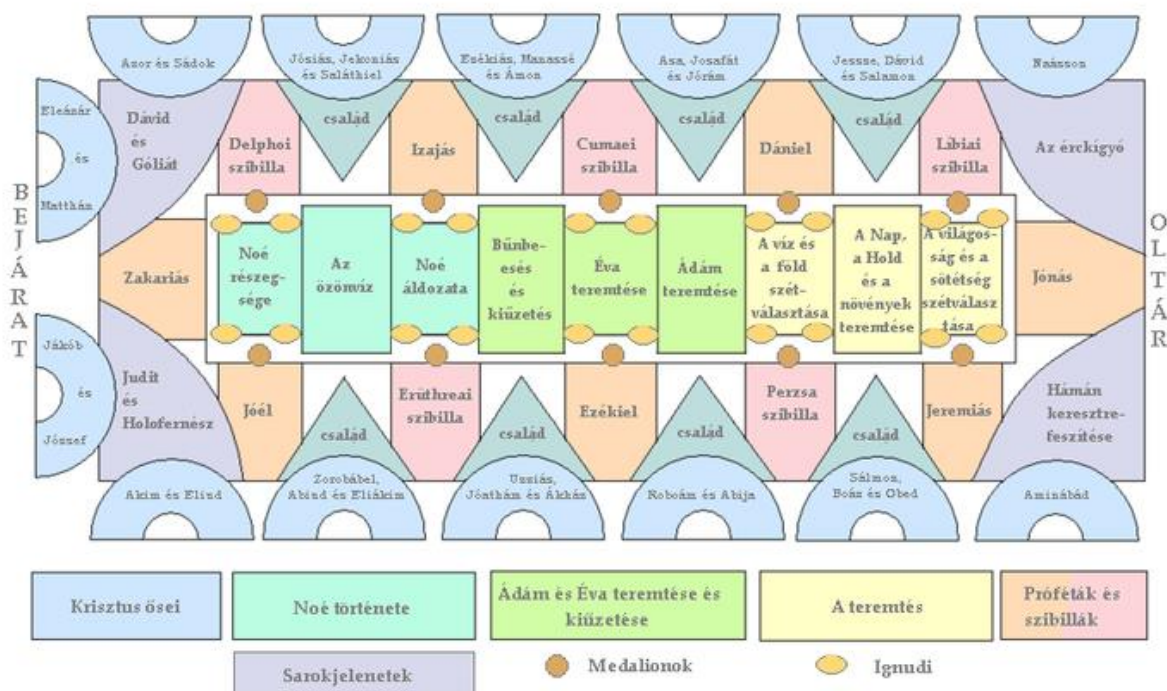
- **Művész:** Giovanni di Bologna.
- **Jellemzők:** Bolognában kiállítva, tengeri lényekből spriccelő víz.
- **Stílus:** manierista kertépítészet, véletlenszerű vízsugarak.

Hermész szobor:

- **Ábrázolás:** egy lábon álló Hermész, mintha repülni készülne.
- **Talapzat:** szél allegória, levegőt fújó fej.

Vasari:

- **Foglalkozás:** festő, elméletíró, Michelangelo tanítványa.
- **Munkái:** dolgozott Michelangelo síremlékén.
- **Érdekesség:** Michelangelo halála után a firenzeiek titokban hazaszállították a testét.

Michelangelo festészete és a Sixtus-kápolna freskóinak összefoglalása:

- **Ellenállás és megbízás:**
 - Raffaello és Bramante intrikált.
 - A pápa Michelangelót bízta meg a Sixtus-kápolna kifestésével.
- **Állványzat és munkakezdés:**
 - Bramante tervezte az állványzatot, de Michelangelo saját maga építette meg.
 - 1508 szeptemberében kezdte a festést, a bejárati oldalon, és az oltár felé haladt.
- **A munka menete:**
 - 1512-re fejezte be a boltozatot, de további módosításokat már nem engedélyeztek.
 - Az oltárfalat is festette, ahol korábban Perugino freskója volt.
- **Az Utolsó Ítélet:**
 - 1538-ban hívják vissza, hogy az Utolsó Ítéletet fesse meg.
- **Festészeti technika és kompozíció:**
 - A boltozatot mintha fehér márvány építészeti elemek borítanák.
 - A festett párkány elemekkel hangsúlyozott ablakok feletti fiókok.
 - Hevederívek és atlasz márvány szobor illúziók díszítik a boltozatot.
- **Figurák és jelenetek:**
 - meztelen férfi figurák, proféták és szibillák ülnek a párkányon.
 - Jézus földi családfáját bemutató jelenetek az ablakok két oldalán.

- Ószövetségi jelenetek a boltozat sarok elemeiben.
- **A teremtés ciklusa:**
 - a teremtés és a teremtés utáni jelenetek a boltozat legmagasabb pontján.
 - a Biblia történeti sorrendjében haladva, az első jelenet Atyaisten a sötétség és világosság szétválasztásával kezdődik.

Michelangelo festészete - Sixtus kápolna freskói:

- **Pápai megbízás:** Michelangelo a Sixtus kápolna freskóinak festésére kapott megbízást.
- **Állványzat:** Bramante állványterve nem nyerte el Michelangelo tetszését, saját maga tervezte meg.
- **Festés kezdete:** 1508 szeptemberében kezdődött a festés a keleti szakasz legfelső részénél, a bejáratától az oltárig haladva.
- **Munka befejezése:** 1512-re Michelangelo befejezte a freskókat, bár további módosításokat szeretett volna.
- **Oltárfal:** Az oltárfal festését is Michelangelo végezte, ahol már volt egy Perugino-freskó.
- **Visszahívás:** 1538-ban visszahívták, hogy átfesse az oltárfal meglévő freskóit és az Utolsó Ítéletet fesse meg.
- **Munkafolyamat:** 1508-ban készültek a tervek, 1509-ben kezdődött a festés. Firenzéből hozott segédeket, de elégedetlen volt velük, így újrakezdte a munkát.
- **Vasari leírása:** Vasari megörökítette, hogyan ellenőrizte a pápa a munkafolyamatot.
- **Fiókos dongaboltozat:** A boltozat és az ablakok feletti félköríves záródású falfelületek is Michelangelo munkái.
- **Az Utolsó Ítélet:** későbbi műve, szintén Michelangelo által festett.
- **Quattrocento stílus:** A freskók a quattrocento korstílus jegyeit mutatják.
- **Építészeti keret:** A festményeket építészeti keretekkel, vázkompozícióval oldotta meg.
- **Keretarchitektúra:** Michelangelo a keretarchitektúrát más műveiben is alkalmazta, mint például a Sagresta Nuovóban és a Medici kápolnában.
- **Szerkezet:** fehér márvány építészeti elemekkel burkolt illúzió a boltozaton.
- **Festett párkány elemek:** Az ablakok feletti fiókok határvonalait kiemelő festett párkány elemek.
- **Hevederívek:** Párosával megfestett hevederívek alkotják a szerkezet fő elemeit.

- **Atlasz márvány szobor illúziók:** A boltozat legfelső részét keretelő párkány alatt elhelyezett atlasz márvány szobor illúziók.
 - **Márvány lapok:** Öt négyzetes jelenetet kiemelő, mintha ki lennének lyukasztva, márvány lap illúziók.
 - **Bronz medalionok és pajzsok:** Középen felfüggesztett, festett bronz medalionok és pajzsok.
 - **Nagyobb jelenetek:** A márvány keretek között elhelyezett négy nagyobb jelenet.
 - **Meztelen férfi figurák:** Az architektúra részeként megjelenő figurák felett realiztikusan festett meztelen férfi figurák.
-
- **Rezonancia:** A figurák a jelenetek hangulatára rezonálnak, különösen a kettős figurák, amelyek a közöttük elhelyezett nagy, ülő figurákra (próféták és szibillák) reagálnak.
 - **Bronz figurális motívumok:** A dongaboltozat fiókokat hangsúlyozó párkányra ültetett bronz figurális motívumok.
 - **Jézus földi családfája:** Az ablakok két oldalán feliratos jelenetek, házaspárok és családok ábrázolják Jézus földi családfáját.
 - **Ószövetségi jelenetek:** A boltozat sarok elemeiben ószövetségi jelenetek találhatóak.
 - **Pietra serena architektúra:** A fehér márványban megfaragott világ jelzi a földi határát, egy távoli, túlvilági látványra nyílik meg, ahonnan a jelenések érkeznek.
 - **Próféták és Krisztus családfája:** A proféták és Szentlélek a boltozat két hosszanti szélén helyezkednek el, míg a falon Krisztus családfáját bemutató sáv található.
-
- **Érckígyó jelenete:** Az oltár jobb sarkában található.
 - **Eszter és Haman története:** Az oltár bal sarkában helyezkedik el.
 - **Judit és Holofernész, Dávid és Góliát:** A bejárat felett, balra Judit és Holofernész, jobbra Dávid és Góliát jelenetei vannak.
 - **Teremtés ciklusa:** A fő jelenetsor, amely a teremtés és a teremtés utáni eseményeket ábrázolja.
 - **Bibliai sorrend:** A jelenetek a Biblia történeti sorrendjét követik, a teremtés kezdetétől kezdve.
 - **Atyaisten alakja:** Az első jelenetben Atyaisten szétválasztja a sötétséget és a világosságot.
 - **Hold és Nap teremtése:** A következő jelenetek a Hold és a Nap teremtését mutatják be.
 - **Isten lelke:** A harmadik jelenetben Isten lelke lebeg a vizek felett.
 - **Ádám és Éva teremtése:** Ádám, majd Éva teremtésének jelenetei.

- **Bűnbeesés és kiűzetés:** Noé hálaáldozata a vízözön után, a vízözön, és Noé részegsége.
- **Fehérmárvány ívek:** Az átívelő fehérmárvány ívek nem illeszkednek a meglévő quattrocento stílusú architektúrához, mintha szétnyomnák az alattuk lévő szerkezetet.
- **Sötétség és világosság szétválasztása:** Isten, rózsaszín-bíbor ruhában, alulról nézve, úszó mozdulattal választja szét a sötétséget és a világosságot.
- **Hold és Nap teremtése:** Isten kétszer látható, egyszer a Napot rajzolva, másik oldalon távozóként, hátulról nézve.
- **Isten lelke a víz felett:** Isten köpenye fülke formájában felcsapódik, miközben lelke a víz felett lebeg.
- **Ádám teremtése:** Isten, égi lények által támogatva, érinti Ádám ujját, aki zöld felületen fekszik, emlékeztetve Michelangelo szobrászati munkáira.
- **Éva teremtése:** Isten Ádám bordájából teremti Évát.
- **Bűnbeesés és kiűzetés:** A paradicsom fája és a kígyó közötti jelenetben Éva almát kap, Ádám is leszakít egyet, a kiűzetés a jobb oldalon látható.
- **Noé hálaáldozata:** Az áldozati oltár tüzének előkészítése, középen Noé, előtérben a feláldozott kos.
- **Özönvíz:** A bárka házként ábrázolva, kopár tájon menekülő emberekkel, középen csónakban ülők.
- **Noé részegsége:** Noé részegen, meztelenül, fiai nevetnek rajta, hátul földművelő alak.
- **Jelenetek sorrendje:** A kápolnába belépve a Noé jelenet az első, az oltár felé haladva a történetek fordított sorrendben jelennek meg.
- **Neoplatonista felfogás:** Noé részegségének jelenete az emberi testet mint a lélek börtönét szimbolizálja.
- **Fordított történeti sorrend:** Az oltár felé haladva a történetek fordított sorrendje az égi dolgokhoz és a kezdetekhez való közeledést jelképezi.
- **Isten távozása:** Az oltár feletti jelenetben Isten felfelé száll, jelezve az isteni lélek világból való távozását és a világ végét.

- Az **Utolsó Ítélet jeleneten** más eszközöket alkalmazott. Itt nincs rács, vagy építészeti elem.
- **Mandorlás Krisztus:** középen, fény által alkotott mandorla előtt, körülötte félkörívben monumentális tömeg.
- **Angyal sereg:** az ív alatt, a kínszenvedés eszközeit hozzák, mint a kereszt és az oszlop.
- **Feltámadók:** a tömeg alatt, felfelé kapaszkodó és igyekvő alakok, akik az utolsó ítéletre igyekeznek.
- **Pokol ábrázolása:** alul, jobb oldalon, pokol jelenet.
- **Ítélező Krisztus:** robosztus, szakáll nélküli figura, haragos arccal, jobb kezét felemelve.
- **Mária:** retteg Jézustól, nem jár közbe, a karja alá húzódik.
- **Körülvevő figurák:** heves gesztikuláció, minden szempár Krisztusra szegeződik, mindenki valamit tart és azt mutatja Jézusnak.
- **Szent Péter, Szent Lőrinc, Szent Bertalan:** saját attribútumaikat tartják, Michelangelo saját portréjával a lenyúzott bőrön.
- **Harsonafújó angyalok:** középen, szárny nélkül, az utolsó ítélet harsonáit fújják.
- **Feltámadó alakok:** jobb oldalon, földből előmászó és egymásba kapaszkodva Jézus felé másznak.
- **Alázuhanó alakok:** bal oldalon, ördögfigurák húzzák le őket.

Cappella Paolina - Michelangelo két freskója:

- **Pál megtérése:**
 - **Ló:** hátulnézetből ábrázolt ló.
 - **Pál:** az előtérben, a földre esve.
 - **Segítő emberek:** Felfelé néznek, megállítják a lovat és felsegítik Pált.
 - **Megtérés okának keresése:** a jelenlévők a ló vadulásának és Pál megtérésének okát keresik.
- **Péter keresztre feszítése:**
 - **Péter:** fejjel lefelé feszítik keresztre.
 - **Kompozíció:** embertömeg alkotja a szerkezetet, nincs építészeti környezet.
 - **Perspektíva:** a freskón nincs perspektivikus hatás.
- **Stílusai:**
 - **Manierizmus:** a két freskó megjelenése a manierizmus jegyeit mutatja.

Parmigianino - Hosszú nyakú Madonna:

- **Mária trónuson való hátradőlése:** a kompozícióban Mária trónuson való hátradőlése nagy térben történik.
- **Méretarányok:** a gyermek és Mária lábának méretei eltúlzottan nagyok a felsőtestéhez és fejéhez képest.
- **Manierista jellegzetességek:** a váratlan megoldások és a kompozíciós eltúlzások a manierista festészet jellemzői.

Mária és Erzsébet találkozása:

- **Fény-árnyék hatás:** erőteljes, szobrászias hatású festés.
- **Színek:** felfokozott érzelmek ábrázolására használtak.

Bronzino portrészorozat:

- **Toszkán hercegek portréi:** időtlen merevség, reprezentáció hangsúlyos.
- **Anyagok és drágakövek:** érzékeltetésük felfokozott.

Pontormo – Cosimo il Vecchio portré:

- **Medicieknek festett:** Pontormo művészete.

Koreggio képe:

- **Sfumato:** bizonytalanság, Leonardo technikáit fejleszti tovább.
- **Váratlan fordulatok:** kompozícióban és megoldásokban.

Firenzei festők rajzossága:

- **Figurák körvonalai:** Rajzosság jellemző.
- **Plaszticitás:** Szoborszerű tömegekkel ábrázolt.
- **Festőibb megoldások:** velencei hatás, elmosottabb stílus.

Velencei festészet - Elemzés:

- **Kezdetek:** A 16. században kezdődött, Giorgione és Tiziano munkásságával.
- **Giorgione:** fiatalon elhunyt.
- **Tiziano – Vihar kompozíció részlet:**
 - **Kompozíció:** Problematikus, rejtvénytű, manierizmusra jellemző.

- **Szoptató nő és katona:** Lehet, hogy a keresztény Karitás megjelenítése.
 - **Háttér:** vihar közeledik a híd felett, sfumato technika alkalmazása érzékelhető.
- **V. Károly portréi:** Tiziano a király udvari festője lett, több jelentős portrét készített róla, beleértve a "Károly vadászkutyával" című művet is.
 - **Fülöp páncélban:** Fülöp, Károly fia, szintén megörökítésre került Tiziano ecsetje által, páncélban ábrázolva.
 - **Farnese pápa barátaival:** A pápa élénk és ravasz tekintetét Tiziano különleges módon tudta megörökíteni.
 - **Quattrocento örökség:** Tiziano művészete a quattrocento hagyományait folytatja, firenzei rajzos elemekkel gazdagítva.
 - **Dionüszosz és Ariadné:** Egy mitológiai jelenet, ahol Ariadné menekül Dionüszosz elől, a dionüszoszi menet zajától megijedve.
 - **Késői korszak mitológiai ábrázolásai:** Tiziano későbbi műveiben a mitológia továbbra is jelen van, de a színösszetétel megváltozik.
 - **Öregkori portré:** Tiziano öregkorában is alkotott, portréin gyakran láthatóak a császári ajándék láncok és egyéb jelképek.

Tintoretto és Veronese:

Veronese:

- **Utolsó vacsora kompozíciók:** Különböző szerzetesrendek számára készített, többek között a domonkosoknak is.
- **Inkvizíció:** Művei miatt konfliktusba került az inkvizícióval.
- **Lakoma hangulat:** Zenészek ábrázolása miatt kritikát kapott, de a festmény átnevezésével megmenekült.

Tintoretto:

- **Ószövetségi és Bibliai jelenetek:** Zárt, intim terekben játszódó jeleneteket festett.
- **Erotikus felhang:** Műveiben gyakran jelenik meg az intimitás és erotikus motívumok.
- **Vénusz és Vulcances:** Mitológiai témájú festményén Mars és Vénusz látható.
- **Zsuzsanna és a vének:** Puha fény- és színhasználat jellemzi.

Velencei építészet és festészet:

- **Libreria épülete:** Sansovino tervezte, a festészet fény-árnyék hatásait és sfumato hangulatát tükrözi.
 - **Andrea Palladio:** Templomokat és villákat tervezett, jellemző a palladio motívum.
 - **Villa Rotunda:** A római Pantheon motívumát idézi meg, minden oldalán portikuszokkal.
 - **Alaprajz:** A kupola domináns szerepet kap az alaprajzban és az épület homlokzataiban.
-
- **San Giorgio Maggiore templom:** A Szent György-szigeten található, márvány homlokzattal. Palladio tervezte, aki a reneszánsz építészet egyik legjelentősebb alakja.
 - **Il Redentore templom:** Hasonló márvány homlokzat, Palladio fő törekvéseit tükrözi. Timpanonos homlokzat a főhajói terekkel, és fél-homlokzatok is megjelennek.
 - **Belső terek:** Három hajó, kupolás négyzeti tér és hosszú szentély tér jellemzi.
 - **Funkcionális alaprajz:** Az Il Redentore bonyolult alaprajza háromfunkciós jelentéssel bír: a dózse ünneplése, zarándokok fogadása és a pestis elleni védekezés.